

FANFANI HODI PO SREDI

Vsedržavni kongres demokratske stranke v Trentu je pokazal, da hodi glavni tajnik stranke Fanfani še vedno po sredi. To se pravi, da ne bo zazdal podprtja na levo, ki bi omogočilo sodelovanje Nennijevih socialistov. V demokratski vladi sodeluje še vedno Saragatova socialdemokratska stranka. Na desnici sta Fanfanijeva nasprotnika v stranki bivša ministrska predsednika Scelba in Pella. V tržaški politiki prevladuje povsem desničarski duh.

SE SE BODO POGAJALI SOCIALISTI IN SOCIALDEMOKRATI. Pogajanja za združitve Nennijevih socialistične stranke in Saragatove socialdemokratske, ki so se začela na pobudo Socialistične internacionale, so bila prekinjena. Med Nennijem in Togliattijem, ki vodi komunistično stranko, je bil namreč nedavno sklenjen dogovor o vzajemnem posvetovalstvu, ki je neusodno vplival na združitve med socialisti. Te dni pa je Nenni pozval Saragata, naj imenuje svoje zaupnike v skupni odbor, ki bi nadaljeval s pogajanj. Magnani, vodja neodvisnih socialistov, je izjavil, da sporazum med Nennijem in Saragatom ne sme izključiti sodelovanja komunistov.

POMEMBNI OBISKI V BEOGRADU

Nedavni odhod predsednika Tita na posvetovanje z voditelji sovjetske komunistične stranke v Jalta je bil za zahodni svet prava senzacija. Toda z nič manjšo pozornostjo ne spremlja odvisni tisk nadaljnega razpleta odnosov med Beogradom in Moskvo in obiskov voditeljev komunističnih strank, ki se zadnje dni vrste v Beogradu. Takoj po povratku maršala Tita je prispejo v Beograd posebno odposlanstvo bolgarskih komunistov, nato odposlanstvo italijanske komunistične stranke pod vodstvom podlaga Longa in končno se glavni tajnik madžarske komunistične stranke Erno Gero, ki je stopil na to mesto po odstranitvi stalnista in Titovega nasprotnika Rakosija. Proti koncu meseca pričakuje se prihod predstavnikov romunske komunistične stranke. Že samo ti obiski kažejo, kako vplivno mesto zavzema predsednik Tito med voditelji komunističnih strank. Ta okolnost seveda vpliva tudi na meddržavno politiko, to se pravi na politične in gospodarske odnose med Jugoslavijo in državami, kjer so na oblasti komunistične stranke. Veliki zahodni listi izražajo v svojih komentarjih mnenje, da se je položaj maršala Tita po obisku v ZSSR še bolj utrdil.

JUGOSLAVIJA BO SE PREJEMALA GOSPODARSKO POMOČ IZ AMERIKE. Predsednik Eisenhower, ki je imel zadnje pobjavo ob Kongresa, je odločil, da bodo ZDA tudi v naslednjem letu dajale gospodarsko pomoč Jugoslaviji. Poročajo, da je v tem pobjavi dal ugodno mnenje zlasti ameriški poslanik v Beogradu James W. Riddleberger. Eisenhowerjev ukrep sta p. zadržala tudi »New York Times« in »N. Y. Herald Tribune«. Jugoslovanski državniški so zatrdili, da se jugoslovanska politika nasproti ZDA ne bo menjala. Jugoslavija je za sožitje in sodelovanje med državami ne glede na njihovo notranjo vladavino in njihov gospodarski ustroj. Sklep ameriške vlade bo seveda ugodno vplival na gospodarski razvoj v Jugoslaviji.

NAJNOVEJSI POLITICNI RAZPLET NA MADŽARSKEM je pokazal, da ni bil bivši madžarski zunanji min. Laszlo Rajk obsojen na smrt, ker je bil pristal Titove politike proti Stalinu. Nedavno so njegovo truplo odkopali in ga nato zopet svečano pokopali na državne stroške.

ZA 2500 MILIJONOV DOLARJEV AMERISKEGA OROŽJA bo nabavila Zahodna Nemčija v prihodnjih treh letih. Za več kakor polovico teh nabav jamči ameriška vlada. Zadevni sporazum je bil podpisan v Washingtonu. Do leta 1960 bo Nemčija pripravila vojsko 500.000 moč.

RAZPEČ V RADIKALNI STRANKI. Tik pred zaključkom kongresa je v francoski radikalni stranki prišlo do razcepa, ko je postalo jasno, da si je odločil vpliv v stranki priporobil Mendes-France. Formalno je ostal sicer Herriot se predsednik, vendar je sam podprl Mendes-France. Iz stranke je odstopilo 15 poslancev in 20 senatorjev in sklenilo ustanoviti lastno stranko. Mendes-France je pristal v tej stranki, glavni njegov nasprotnik je Edgar Faure. Herriot ima 85 let.

SPOR ZARADI JUŽNEGA TIROLA

Na Dunaju so bile pretekli teden velike demonstracije za Južno Tirolsko. Spreveda po glavnih ulicah so se udeležili demonstranti iz vseh avstrijskih dežel. Nosili so napise, kakor »Pravo Južnemu Tirolu« in »Za Posojanje svobodo tudi Južnemu Tirolu« itd. Drugi napisi so zahtevali plebiscit ali posredovanje Organizacije združenih narodov.

JUŽNI TIROLCI PRIDEJO PRED SODISCE. Policijski ravnateljstvo v Boznu je objavilo, da je 13 Južnih Tirolcev obtožilo razžalitev italijanske vojske, lučanja kamenja proti straži ob vojašnici in razbojevanja tirolske zastave. V Brixenu so neznanici postavili pred vrata zgradbe, v kateri bi moral biti pokrajinski kongres demokratske stranke, bombo, ki je raznela vrata.

URUGVAJ — NA POTU RESNICNE DEMOKRATIZACIJE V Urugvaj je borba med liberalci (Colorados-rdeči) in konservativci (Blancos-beli) ponehala okoli 1. 1886. Bila pa je zelo huda. Večkrat so posegali v borbo tudi sosedji, zlasti Argentinci. Urugvajec Oribeu se je pridružil Rosas; skupno sta obsegala Montevideo celih osem let! Med branitelji mesta se je izkazal Giuseppe Garibaldi (1841), poznejši voditelj italijanskih republikancev. Odkar so se »Colorados« dokončno zasedli na vladi, se je politično življenje pomirilo in uravnovesilo. »Blancos« so navadno močni v parlamentu, dočim je izvršna oblast v rokah Coloradosov.

Urugvaj je edina država v Južni Ameriki, ki nima konkordata s Sv. stolico, je pa tudi med redkimi, kjer ni bilo verskega preganjanja.

Najpomembnejši predsednik države je bil Batlle Ordóñez (ordónes) (1903), ki je odpravil ideološko-udarniške programe ter začel deželi »program sloge in zgraditve«. Batllova ustava je edinstvena v Ameriki. Ta zelo omejuje oblast predsednika ki je v drugih republikah zelo velika, predpisuje »spoštljivost« ločitev med Cerkvijo in Državo, teži za gospodarsko decentralizacijo v prid podeželju. Batllovo delo je izpopolnil Terra (1934). Urugvaj je bil prvi v Južni Ameriki, ki je dal volilno pravico žensam ter uzakonil oskrbo za stare, onemogle, bolnike itd. V osnovnih šolah je vsa zdravniška oskrba brezplačna. Socialno spada med najbolj napredne dežele, ne samo v Lat. Ameriki, temveč tudi drugod po svetu.

Urugvajska valuta je močna in stalna; gospodarsko se čvrsto udeležuje, kar je tembolj priznanja vredno, ker ni Urugvaj industrializirana dežela. Urugvaj je neopaženo prešel iz skrajnega kapitalizma v dejanski socializem.

Nam ni toliko, da bi naša domovina bila velika in močnega, ampak da bi bila dežela srečnih ljudi, je izjavil Batlle Ordóñez.

Mednarodna trgovina

Tržaški lesni trg

Italijanski odjemalci v zadnjem času povprašujejo bolj po avstrijskem lesu, in sicer po boljših vrstah. Vzrok, da gre od rok boljše blago, je deloma v tem, da je večina gradbene industrije v tem času zaposlena za notranjo opremo. Posledica te orientacije italijanskih trgovcev se bo čutila pri cenah; mnogi so namreč mnenja, da se bodo cene tega lesa povišale v pozni jeseni. Nasprotno so cene slabših vrstam lesa čvrste; to še vedno prevladuje ponudba nad povpraševanjem. Kupčije s tramovjem močno zastojajo. Tržaški trgovci tožijo, da je prodaja teh neverjetno težka. Dandanes zamenjujejo tramovje z drugim materialom, ki je cenejši. Kupčije za jugoslovanskim lesom med tržaškim trgovci in italijanskimi odjemalci so majhne. Bolje se prodaja jugoslovanski les v levantske in afriške države. Nekateri so mnenja, da se bodo cene jugoslovanskega lesu v prihodnji spomladai znižale.

Blago vrste 0-III kvotira 26.500 do 27.000 lir za kub. meter, franko meja Trbiž neocarinjeno blago vrste III-IV okoli 23.500 lir, medtem ko stane tramovje po »tržaškem običaju« okoli 16 tisoč lir, nekatere kupčije so sklenili tudi po 15.500 lir za kub. meter.

ZDROZENJE ITALIJANSKIH TOVARN PARKETOV

Pod okriljem Italijanske zveze lesne industrije so se dni v Milanu ustanovili Zdrženje tovarnarjev parketov v Italiji (Gruppo degli industriali parchetti d'Italia). Zdrženje se bo prižadevalo urediti proizvodnjo in trgovino parketov. V Italiji je danes okoli 70 podjetij, ki se bavijo s proizvodnjo parketov, okoli 30 drugih obratov pa proizvajajo parkete kot poststranski proizvod. V tej panogi je zaposlenih okoli 3000 delavcev. Proizvodnja italijanskih podjetij doseže okoli 200.000 kv. met. ov na leto. V manjši količini parkete tudi izvažajo. Lansko leto so uvozili v Italijo iz Francije, Jugoslavije, Bolgarije, Rumunije, Vzhodne Nemčije in Afrike za okoli 135 milijonov lir parketov. Za proizvodnjo parketov v Italiji uporabljajo predvsem slavonsko hrastovino, domači hrast, parjeno bukovino kostanj in mahagoni.

LETOSNI IZVOZ ITALIJANSKEGA NAMIZNEGA GROZDJA. Od svetovnega pridelka namiznega grozja, ki znaša okoli 25-30 milijonov stotov, pridelala Italija čez 2.500.000. Računajo, da bo letošnja Italija izvozila skoraj 1 milijon stotov grozja, dočim je leta 1955 izvoz dosegel 850.000 stotov. Letošnji izvoz se bo povečal zaradi večje potrošnje italijanskega grozja na nemškem, švedskem in švicarskem trgu.

JABOLKA SO LETOS DOBRO OBRODILA. Letos bo v Evropi pridelal jabolk obilno. Predvidevajo da se jim bodo cene znatno znižale. Pri tem bo trpelo doroda sadje.

IZVOZ SPANSKIH POMARANC IN MANDARIN NAZADUJE. Izvoz pomaranč in mandarin iz Španije je v sezoni 1955-56 znašal okoli 639.000 ton proti 910.697 v prejšnji sezoni. Posebno se je zmanjšal izvoz tega sadja v Francijo in v Nemčijo zaradi močne konkurence severnoafriškega in italijanskega sadja. Predvidevajo, da se bo izvoz v sezoni 1956/57 še bolj skril in sicer za okoli 100.000 ton v primerjavi z lanskoletnim.

PRED PODRAZITVO ŽELEZA V ZAHODNI NEMCIJI Med predstavniki zahodnonemških železarov in vlade so v teku pogajanja glede povišanja cen. Zadnji izjavo dr. Adenauerja razlagajo tako, da je vlada v načelu pripravljena pristati na

vanje Organizacije združenih narodov. Italijanska vlada je zaradi tega protestirala pri dunajski. Takoj, ko je predsednik Italijanske vlade Segni izjavil, da Italija sicer natančno izpolnjuje sporazum De Gasperi-Gruber, a da je pripravljena pogajati se z Avstrijo glede nekaterih vprašanj, je dunajska vlada v posebni spomenici vnovič zahtevala pogajanja z Rimom. Dunaj protestira proti naseljevanju Italijanov v bencinski pokrajini in proti industrializaciji, ki omogoča naseljevanje Italijanov, in zahteva, da rimska vlada prizna nemščini značaj uradnega jezika in resnično avtonomijo Južnemu Tirolu, tako da se ocepni bencinska pokrajina od tridentinske, s katero tvori danes skupno deželo.

IZ DUBROVNIKA POROČAJO, da je letos bilo v Dubrovniku sicer manj turistov kakor lansko leto, vendar je bil priliv delež večji (212 milijonov proti lanskemu 188 milijonov din). V Sloveniji je bilo letos v prvih sedmih mesecih 198.037 domačih turistov (27 tisoč 299 manj kakor lani) in 36.107 tujih turistov (15.265 manj). Priliv deviz je bil za 122 milijonov dinarjev manjši kakor lansko leto.

povišanje. Nemški gospodarski listi poročajo, da bo povišek znašal povprečno 32 mark pri toni, medtem ko bi bila vlada rada ostala pri povišku 20 mark.

TUDI PREMOG DRAŽJI

Sporazumno s Premogovno in jeklar-skop skupnostjo bodo v Zahodni Nemčiji podražili premog za 2,50 marke pri toni. Premogovniki razlagajo ta svoj sklep s tem, da je bil skrajšan delovni čas rudarjev.

TEŽKOCE IZVOZNIKOV SADIJA IN ZELENAVE ZARADI TUJE KONKURENCE

Sindikati italijanskih izvoznikov in uvoznikov sadja in zelenjave se je prišlo na pristojno ministrstvo zaradi vedno večjih težkoč, na katere naletejo italijanski izvozniki sadja in zelenjave. Glavni vzrok ovir, ki nastajajo pri plasiranju italijanskega sadja, so olajšave, ki jih dovoljujejo druge države svojim izvoznikom. Pomoč, ki jo podeli ameriška vlada za izvoz kalifornijskih pomaranč in mandarinov, nagrade, ki jih prejmejo grški in španski izvozniki in drugi drugi ukrepi močno vplivajo na italijanski izvoz sadja in zelenjave. Francoski izvozniki so n. pr. deležni v določeni obdobjih v letu nagrade, ki znaša 20 frankov za kg hruške namiznega grozja in paradiznikov. Za prevoz artičok, melancanov, korenja, malin, borovnic, dinj, hrušk, paprike in paradiznikov po železnici, povrne vlada izvoznikom 50% stroškov. Prav v takšni meri (v nekaterih primerih celo 65%) povzroča vlada za prevozne stroške sadja s kamioni. Zaradi teh olajšav, ki jih uživajo tuji izvozniki, se italijansko sadje čedalje težje uveljavlja na tujih trgih.

OLJA »ESSO« DRAŽJA. »Financial Times« poroča, da je družba Esso povišala za pol penija pri galloni ceno naslednjih vrst svojega mineralnega olja: Esso blue burning oil, Royal daylight burning oil in Vapourising oil. Povišek velja od 12. oktobra.

MALO ZITA V AVSTRIJALJI

Iz Melbourn poročajo, da bo letošnji pridelek pšenice dosegel manj kakor dve tretjini lanske letine. Pridelala bi bilo okoli 115 milijonov bušlov (lani 180,7 mil. bušlov). Ker je bilo suho vreme bo kakovost pridelka dobra.

V NEAPELSKI POKRAJINI se je število avtomobilov, tovornih avtomobilov in avtobusov v enem letu povišalo za 20.000.

Turizem

12 MILIJONOV TURISTOV LETOS V ITALIJI. Kakor predvideva turistična ustanova ENIT, bo do konca tega leta število tujih turistov doseglo 12 milijonov ljudi. V Italijo prihaja vedno več turistov, vendar se ustavijo v Italiji vedno manj časa. Zato število nočitev ne napreduje, in zdaleč zaostaja za številom prihodom turistov. Mnogo je takih turistov, ki se ustavijo v Italiji le nekaj dni. Dosti je tudi izletnikov, ki prekoračijo mejo samo za en dan. Prav tako se ne ustavijo poslovni ljudje v Italiji več, kot je nujno potrebno. Turistična ustanova namerava v bodoče organizirati več kulturnih prireditvev, ki bi pritegnile tuje turiste in tako podaljšale njihovo bivanje v Italiji.

VIŠJE CENE V ITALIJANSKIH HOSTELIH. Organizacija italijanskih gostinskih obratov je komitje za cene v Rimu predložila cene v gostinskih obratih za leto 1957. V nekaterih gostinskih obratih bodo cene nekoliko povišale. Se v tem mesecu izide »Annuario degli Alberghi« za leto 1957 z novimi cenami.

RAZVOJ JUGOSLOVANSKEGA TURIZMA. V prvih sedmih mesecih tega leta je Jugoslavijo obiskalo 195.377 turistov (lani v istem razdobju 250.608); število nočitev pa je znašalo letos 591.944 (lani 901.483). Devizni tokov ni tako nazadovao kakor število turistov in nočitev. Število turistov se je zmanjšalo za 22%, in število nočitev za 34%, medtem ko so devizni dohodki nazadovovali samo za 4%. V samem mesecu juliju so bili devizni dohodki za 6%, višji kakor lansko leto v tem mesecu. V mesecu avgustu, za katerega še ni podrobnih podatkov, se je položaj bistveno zboljšal.

IZ DUBROVNIKA POROČAJO, da je letos bilo v Dubrovniku sicer manj turistov kakor lansko leto, vendar je bil priliv delež večji (212 milijonov proti lanskemu 188 milijonov din). V Sloveniji je bilo letos v prvih sedmih mesecih 198.037 domačih turistov (27 tisoč 299 manj kakor lani) in 36.107 tujih turistov (15.265 manj). Priliv deviz je bil za 122 milijonov dinarjev manjši kakor lansko leto.

VENECUELA — 80 LET DIKTATURE Po odcepju od Velike Kolumbije (1830) je Venecuela izkrcavala v lojih med unitarici in federalisti. Zmagali so poslednji. Sledilo je hujše borbe med liberalci in konservativci. Prava sreča za deželo — vsaj z gospodarskega vidika — so bila tri dolga obdobja stroge diktature, med katerimi je zavladal, sicer nasilno vzpostavljen, a splošno zaželeni mir.

Do leta 1863. je vodil deželo nam že znani »lanero« José Páez, Bolivarjev namestnik, ustanovitelj države in njen trikratni predsednik.

Drugo dolgo samovladje je uvedel kruti Antonio Guzmán Blanco, ki je, kljub grozodejstvu, ki jih je izvajal nad nasprotniki, ostal v dobrem spominu med ljudstvom zaradi važnih gospodarskih reform. Nadel so mu naslov »Obnovitelj Venecuele«. Vlada je 20 let. Slednjič je 1. 1909. zasedel predsedniški stol Juan Vicente Gómez ter ga ohranil do smrti 1. 1935.

Mož je bil neizobražen, a poln praktičnega smisla. Na njegov račun po Ameriki zbijajo šale še danes. Vsa važnejša mesta je porazdelil med sorodnike. Pravijo, da je imel čez 40 nezakonskih sinov. Skoraj vsi so postali guvernerji in višji uradniki zveznih držav, iz katerih sestoji Venecuela. Po smrti diktatorja jih je ljudstvo odstranilo, nekatere celo pobilo. Kot gospodarstvenik je bil Gómez ta-

Med Italijo in tujino

NOV TRGOVSKI SPORAZUM S ČESKOSLOVASKO

Od 1. oktobra dalje se trgovinska izmenjava med Italijo in CSR ne odvija več po sistemu zasebnih kompenzacij kakor do sedaj, marveč v splošnem kliringu. Tako določa novi trgovinski sporazum, ki sta ga obe državi sklenili 29. septembra za dobo enega leta, ki pa se bo molče obnavljal iz leta v leto, če bi ga ena izmed pogodbenih držav ne odpovedala vsaj tri mesece pred potekom veljavnosti.

Dosedanja trgovinska izmenjava med tema državama je bila razmeroma skromna; tako je dosegel lankoletni italijanski izvoz iz CSR vrednost 6.250 milijonov, uvoz tja pa 4.473 milijonov lir. Od novega trgovinskega sporazuma si obetajo znatnega povečanja izmenjave; saj predvidevajo kontingenti, kolikor so višinsko do določeni, blizu 22 milijonov dolarjev v italijanskem uvozu in okrog 16 mil. dol. v italijanskem izvozu v CSR.

Kontingenti seznani českoslovaškega blaga obsega naslednje artikle (v oklepajih je navedena količina v tisočih ZDA dolarjih): živa divjadina za lovišča (160), praška sunka in klobase (110), jajčni proizvodi (30), gobe (80), krompir za potrošnjo (320), semenski krompir (240), strošja povrtnina za seme (p. m.), pivovarniški ječmen (640), slad (960), krompirjev škrob (320), seme sladkorne pese (130), seme krmne pese (65), korenine cikikorje (160), zaje in znojmske kumarice (64), hmelj (200), pivo (130), surovine za keramično industrijo (960), kalijve soli (p. m.), antracit (1.800), naftalin (480), bencol (320), toluol (160), ksilol (240), kalijev permanganat v kristalu (40), drugi kemikalni proizvodi (640), kinematografski filmi (p. m.), lesno ogelje (160), debila iglavcev (1.120), jamski les (80), brzojavni drogi, tudi impregnirani (480), žagan les iglavcev (1.200), celuloza (640), knjige in revije (15), brusji (110), nepregoreni material z visokim odstotkom silicija (480), plošče za oblogo (190), plošče za tlak iz keramičnega peščenjaka (50), kopalne kadi (80), porcelan za gospodinjstvo, od česar vsaj za 320.000 dol. kompletnih servisov (800), predmeti iz porcelana, keramike in fine gline za sanitarne in higienske potrebe (80), okensko steklo (720), izdelki iz stekla in iz pihanega polkristala, od česar vsaj za 320.000 dol. kompletnih servisov (640), izdelki iz stekla, polkristala ali kisa'ala za tehnične ali laboratorijske porabo (240), steklene in kristalne steklenice (130), stekla za razsvetljavo (40), stekleno biserje in posnetki dražega kamena (215), opeka, strešniki, steklene plošče in slično (15), izdelki iz kristala (480), prizme, plošče in rožnate meje za lestenice iz kristala (480), bižuterija (240), ferokrom z nizkim odstotkom ogljika in ferititan (240), železarski polizdelki (800), specialna jekla (320), orodni stroji (800), drugi stroji (960), poljedelski stroji (30), porcelanski izolatorji za visoko napetost (80), traktorji (290), klavirji (130), glasbene inje in gramofonske plošče (30), svinčniki in mine za tehnično uporabo ter črnila vsake vrste (80), drugo blago (1.500).

Kontingenti seznani italijanskega izvoznega blaga, pa obsega: pomaranče in mandarine (400), limonsi (1.500), jabolka (640), druge sveže sadje (160), suhe smokve (80), drugo suho sadje, zlasti mandeljani (1.200), sveže cvetje in žive rastline (p. m.), zelenjava in zelišča za juhe (320), zgodnji krompir (320), vino in vermut (160), riž (p. m.), lupine in sokovi kislega sadja in druge rastlinske konzerve (240), sir (120), mandolinsko olje (30), oljčno olje (145), esencna olja (60), pluta in izdelki iz plute (160), ekstrakti za struženje in barvanje (80), vinska kislina (80), česna konoplja (960), surove go-

veje kože ne pod 45 kg (560), rajon in druga umetna ali sintetična vlakna, vstevši merinovo (1.600), zlitine železa, silicij, mangan (480), živo srebro (60 ton), cink (640), kadmij (260), žveplo (420), svinec (p. m.), barve, laki, pigmenti, tinkture, emalji in drugi umetni proizvodi za barvanje (160), kemični proizvodi za barvanje (160), kemični proizvodi (480), farmacevtski proizvodi (240), dušična gnojila (p. m.), smole (polivinilol klorid, polistiro) (240), kroglični in valjčni ležaji (640), električni stroji in aparati (320), orodni stroji in drugi stroji (1.040), izdelki fine mehanike (80), avtomobili in prikljike (800), nadomestni deli za avtomobile, traktorje itd. (160), abezet (160), železarski končni izdelki, vstevši tanko pločevino (640), pnevmatike in drugi proizvodi elastične gume (p. m.), kakav v prahu (50), usnje za podplate (p. m.), razne ustrojene kože (p. m.), marmor (10), knjige in revije (15), glasbene izdaje in gramofonske plošče (30), kinematografski filmi (p. m.), drugo blago (500).

Pogodbe in ustrezne fakture se morajo glasniti na ZDA dolarje; blago se računa franko meja izvorne države.

Klirinski račun bosta vodili Cambital na eni in Českoslovaška državna banka (Stati Banka Československa) na drugi strani v ZDA dolarjih. Plačila preko klirinskega računa se ne vršijo samo za dobave blaga in ustrezne pomožne transakcije, marveč tudi, kakor običajno, za pristaniške stroške, plače, mezde, pokojnine, rente, potne stroške, abonmaje itd.

Pogodbeni državni sta si tudi dovolili vzajemni kredit do zneska 2 in pol milijona dolarjev.

Sporazum predvideva končno tudi modalitete za izvršitev tekočih kompenzacijskih in globalnih poslov.

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

„BANKE“ NA STROKOVNIH ZAVODIH

Pred nekaj dnevi smo čitali v našem tiskanih italijanskih dnevniki o didaktični knjižnovodski razstavi, ki jo je priredil tehnični zavod „Leonardo da Vinci“ v Trstu. Med dijaki in profesorji naše Trgovske akademije je vest vzbudila precejšnje zanimanje, radovednost in veliko vsakršnih komentarjev. Prav bo, če našim bralcem pomenimo, da kaj gre in da Slovenci v tem pogledu prav nič ne zaostajamo in da smo nekaj podobnega imeli v Ljubljani že pred tridesetimi leti.

Na zavodu „Leonardo da Vinci“ so dijaki pod vodstvom svojih profesorjev priredili razstavo knjižnovodskega značaja, t. j. organizirali so „banko“, ki jo vodijo in upravljajo dijaki zadnjih letnikov trgovskega oddelka. Miniaturna banka deluje kot vsaka banka, le da so njeni namenešeni dijaki; ti imajo opravka s posebno publiko, ki prihaja iz raznih denarnih zavodov in bančnih ustanov. Tej kompetentni publiki morajo dijaki dati vsa potrebna pojasnila v zvezi z bančnim delovanjem in poslovanjem. Kot valuto ali plačilno sredstvo ima banka svoje „litre“. Namen ate razstave je, da dijaki svoje teoretično znanje pretvorijo v praktično.

Ko sem prebral vest o razstavi, me je spomin peljal nazaj za trideset let v Ljubljano na tedanjo trgovsko akademijo. Istočasno sem primerjal našo tržaško slovensko trgovsko akademijo s tedanjo ljubljansko in s tujkajšnim zavodom „Leonardo da Vinci“.

V tistih letih je na Trgovski akademiji v Ljubljani poučeval knjižnovodstvo priznani strokovnjak prof. Franjo Sič. Bil je izkušen profesor, ki je znal teorijo povezati s prakso. V ta namen je na trgovski akademiji organiziral „kontore“, kjer so se dijaki učili v praktično poslovanje ne samo bančnega, ampak tudi vseh vrst knjižnovodstva. V nalašč za to opremljeni učilnici je

vsak dijak imel svoje delo kot pravi uradnik. Dijaki so se po nekoliko urah prakse razvstirili in se oprijeli drugega dela, tako da je vsak po možnosti spoznal vse važnejše posle tega ali onega podjetja. Razpolagali so s posebnimi zvezki ali poslovnimi knjigami 1. dr., da so si laže zapomnili, kako, kje in kam se kaj tuji ali prenaša. Spoznali so na ta način glavne knjige, denveritke, saldakonte, korespondenco itd.

Take in podobne pobude je treba pozdraviti in vestransko podpreti, pa naj prihajajo od koderkoli. Kdor živi s šolo in pozna praktično življenje, mora vsako tako pobudo zagovarjati, pa naj jo sprožijo na zavodu „Leonardo da Vinci“ ali v Ljubljani. Kar gre v korist mladini, bodci generaciji, ki bo zasedla razna mesta v javnem in zasebnem gospodarstvu, smo dolžni podpreti in dati vestransko pomoč, da se takšne zamisli uresničijo in razvijajo.

Brez dvoma je zavod „Leonardo da Vinci“ v vsakem pogledu na boljšem kot naša trgovska akademija. Vemo, da ima potrebne kabine, da imajo dijaki učne knjige iz področja knjižnovodstva, trgovstva, trgovskega računstva, prava, ekonomije itd. Nam vse to skoro v celoti primanjkuje. Pristojne oblasti bi nam bile morale vse to preskrbeti, ker so to dolžne storiti. Čujemo iz vrst profesorjev, ki jim je mar za šolo in šolsko mladino, da bi se z vmemo vrgli tudi na praktično stran pouka, če bi ... da ne ponavljamo, kar smo že tolikokrat pisali.

Pozivamo pristojne oblasti, da bi se zavezele tudi za naše strokovne šole in jih opremiti z vsem, kar jim pripada. Zakaj ne bi tudi naši dijaki prihodnje leto priredili nekaj podobnega kot njihovi italijanski tovaršini in s tem nadaljevali tradicijo starejših generacij, ki so pred tolikimi leti vse to že imele? Lat.

PO OBISKU državnega poglavarja

Obisk predsednika republike Gronchija v Trstu, ki je bil povabljen na kongres italijanskih častnikov, je potekel strogo po določenem urnem protokolu. Predsednik je sicer spregovoril v obsebnem svetu in v vladni palači sprejel tudi županje štirih slovenskih občin, ki so mu izročili pozdravno pismo v imenu Slovencev na Trzaskem, vendar ni po želji vladnega komisarja prišlo do pravih razgovorov o političnih vprašanjih med njim in ljudskimi predstavniki. Tako tudi ni bila dana možnost našim šolnikom, da po svojem sindikatu izrazijo predstavniki svoje želje glede šolskih vprašanj kakor glede dokončne zakonitve slovenskih šol in sestave učnega načrta. (Kakor je naš list že poročal, se po ukazih šolskih oblastev letos ne potuje več angleščina kot tuj jezik na učnih slovenskih srednjih šolah, na učiteljskih in na klasičnih gimnazijah, medtem ko se na realni gimnaziji poučuje samo kot neobvezni predmet, na trgovski akademiji pa je obvezen predmet, na tuj jezik, namesto dosežanih dveh). Napovedan je bil tudi obisk predsednika vlade Segnija, ki pa ni prišel v Trst. Tako niso mogli naši šolniki niti njemu izreči svojih želja. Nekateri slovenski politiki, n. pr. dr. Dekleva, so mimo grede ujeti predsednika na obceni in mu razložili položaj Slovencev na Trzaskem. Pozdravno pismo, ki ga je v imenu slovenskih županov prečital dolinski župan D. Lovriha, po poleg njega podpisali še D. Furlan, župan devinsko-nabrežinske občine, A. Pirc za Zgonik, J. Bizjak za občino Repentabor, nadalje tržaški občinski svetovalec dr. J. Agnelotto, dr. J. Dekleva in Fr. Gombač, pokrajinski svetovalec M. Grbec in še nekateri občinski svetovaleci drugih občin. Nastopili so skupno ne glede na njihovo politično prepričanje.

V njem priznavajo predstavniki slovenskega ljudstva lojalno položaj, ki ga je ustvaril londonski sporazum, a hkrati zahtevajo spoštovanje narodnostnih pravic.

Med tržaškimi prebivalstvom so izražale splošno odobravanje predsednikove besede v občinskem svetu. Predsednik Gronchi je pozval Tržance na skladnem sožitju in sodelovanju, češ da so se stari nacionalizmi preživeli in da mora zmagati državljanska in človeška solidarnost. Treba je upoštevati zemljepisni položaj Trsta in delati na zlitju obeh kultur.

PREDSEDNIK GRONCHI OBISKE 3. novembra Gorico in Videm, 4. novembra, na praznik zmage po prvi svetovni vojni, pa vojaško pokopališče v Sredpolju (Redipugliji).

Ne navadno odkritje na zdravniškem kongresu

Od 8. do 12. oktobra je bil v Portorožu zdravniški kongres, katerega se je udeležilo okoli 200 jugoslovanskih zdravnikov. Vsako leto se zberejo internisti iz Hrvaške in Slovenije na stanovniški sestanki — to je bil četrti kongres — da bi izmenjali misli o svojih izkušnjah in napredku medicine. Dogovorjeno je bilo, da se za te sestanke izberejo izmenoma letovišni kraji v Sloveniji in na Hrvaškem. Letos so kot gosti prvi prisostvovali tudi internisti iz drugih republik, kakor iz Srbije, Makedonije in Črne gore. Na štiridnevnem sestanku je bilo podanih kar 42 poročil, katerim je sledila strokovna razprava.

Letošnji sestanek je prinesel pravo senzacijo, ki je toliko večja, v kolikor so senzacije na medicinskem področju redke. Nekateri hrvaški zdravniki je namreč poročal o ugotovitvi prvega primerja bolezni na človeku, ki je znana pod imenom „apropiaza“ in se pojavlja na živalih. To je parastislarna bolezen, ki je po svojih zunanjih znakih podobna malariji in nastopa z močno mrzlico. Letos je na Hrvaškem za to bolezen umrl nek človek, ki se je tu hude bolezni gotovo nalezol od živali. O tem odkritju so bili obveščeni važni mednarodni zavodi, ki so tudi izrekli svoje strokovno mnenje. Pri tem je bilo ugotovljeno, da je to v zgodovini zdravilstva prvi primer apropiatoze na človeku, ki je bil znanstveno ugotovljen.

Zdravniki so se nastanili v hotelu „Central“, kjer je hotel „Palace“ v tem času zaprt. Priredili so tudi izlet na Soverbski grad, od koder so si ogledali Trst.

pod 2. panoge živilnorej: govedoreja, konjereja, svinjereja, ovčereja, kozjereja, kuncereja, perutinarstvo, čebelarstvo, umetna reja nekaterih divjih živali za pridobivanje kožuhovine in raznovrstnih lovi.

pod 3. panoge gozdarstva: pridobivanje vsakovrstnega lesa za pohištvo, stavarstvo, ladjedelstvo drva za kurjavo, za kuhanje oglja, solajke itd., pridobivanje gob, nastilja, raznovrstnih jagod (maline, borovnice, robidnice, prunice, šipkove jagode, zdravilne rastline itd.).

pod 4. panoge rudarstva: pridobivanje raznoterih kovin, raznoterih mineralov, raznih surovin za industrijo, premoga, nafte, raznih kamenin in zemeljskih vrst (boksit, kremenčev pesek, kaolin itd.).

pod 5. panoge morske flore in faune: lovljenje rib, nabiranje alg, morskih gob, koralov itd.

Šola za trgovinske vajence v Novi Gorici

Nova Gorica, oktobra Po priključitvi k Jugoslaviji je Primorska ostala brez večjih strokovnih šol in zavodov za vzgojo strokovnega narasčaja raznih industrijskih in drugih strok, ki ga je na drugi strani zelo primanjkovalo. Poleg objektivnih razlogov je tudi gornji povzročal vrsto težav v proizvodnji in težkočal normalno poslovanje nekaterih podjetij in ustanov.

Razumljivo je torej, da skrb za vzgojo novih rodov strokovno usposobljenih delavcev zavzema že vsa povojna dela važno mesto v gospodarskih prizadevanjih odgovornih organov na Primorskem. Prvi večji uspeh je bil dosežen pred šestimi leti, ko so v Novi Gorici odprli strokovno šolo za vajence po hitrostne stroke, ki je edini tovrstni zavod v Sloveniji. Pozneje je na s strani predelih sedanega goriskega okraja odprli še več manjših strokovnih šol. V tej zvezi naj omenimo, da je v načrtu ustanova ustanovitev vajejske šole za zidarje v Renčah, kjer je ta obrt močno razvita že polstoročje in je in je znana tudi v tujini.

Primorska bo kmalu dobila tudi lastno šolo za vzgojo trgovskega kadra. Zgradili jo bodo skupaj z internatom ob Erjavčevem dvorcu v Novi Gorici in bo imela prostora za 90 učenec. Doslej so morali vajenci iz Slovenskega Primorja obiskovati ustrezen učni zavod v Brežicah na Stajerskem. Pogodbo o gradnji nove šole, ki bo plod večletnih prizadevanj Trgovske zbornice in drugih gorških gospodarskih organov, so te dni podpisali predstavniki slovenske Trgovske zbornice in Okrajnega ljudskega odbora v Novi Gorici.

Po predračunu na osnovi investicijskega programa naj bi obe poslopji z najnujnejšo opremo stali 94 milijonov dinarjev. Verjetno pa bodo stvarni stroški nekoliko višji, ker so le-ti odvisni od najboljšega ponudnika na licitaciji, ki bo prihodnji mesec. Od omenjenih predvidene vsote bo Trgovska zbornica Slovenije v zaporednih obrokih iz svojega sklada za kadre prispevala 66,5 milijonov dinarjev, ostali znesek pa Okrajni ljudski odbor v Novi Gorici.

Novo šolo in internat bodo začeli graditi že v začetku decembra ter naj bi bila dograjena do konca prihodnjega leta. Februarja 1958 bodo sprejela že prve učence. M. D.

GRADBENI MATERIAL V TRSTU

Opeka 11.30 lir komad; votlaki 13 x 6 x 24 10.80; votlaki 13 x 8 x 26 11.80; votlaki 40 x 20 x 8 34 lir. Bloki (votlaki) 26 x 26 x 13 39.50 lir; isti 40 x 20 x 6 30 lir; planete za streho 40 x 20 x 3 23.50 lir; planete polne 26 x 13 x 2 10.80 lir; korec 40 cm dolgi 16.5; 45 cm dolgi 18.20 in 50 cm dolgi 23.50 lir. Cement 1100 lir sto; škotil apno 750 lir sto; morski pesek 800 lir kub. m; rečni pesek 1300 lir kub. m; gramoz 1300 lir kub. meter. To so cene za blago v tovarni, brez davka IGJE (3%).

PIACENZA. Rečni pesek 400 lir kub. meter; gramoz prečiščen in opran 600; polna opeka 10.000 lir 1000 komadov; štiriprekatni votlaki 8500; dvoprekatni votlaki 7000; strešniki marsejskega tipa 25.000; navadni strešniki 18.000.

„GOSPODARSTVO“

izhaja vsak drugi pe ek. — UREDNISTVO IN UPRAVA: Trst, Ulica Geppa 9 tel. 38-933. — CENA: posamezna številka 130, za Jugoslavijo din 15. — NAROČNINA: letna 700 lir, polna 400 lir. P. št. 66, rač. „Gospodarstvo št. 11-9998; za Jugoslavijo letna 420 din, polletna 250 din; za osvalo inoz. m. tivo 2 do 4000 lašno. Naroča se pri A.D.T. DRZ. ZALOŽBA SLOVENIJE, Ljubljana, Stritarjeva ulica 31, tek. rač. p. i. Komunalni banki št. 60 KB-1-2 1246. — CENE OGLASOV: za vsak m/m višine v širini enega stola 40 lir, za inozem 20 60 lir.

Odgovorni urednik: dr. Lojze Berce Založnik: Založba „Gospodarstvo“ Tiskarna „Graphis“ v Trstu

Nabrežinsko vino je ugajalo že Rimljanom

Nabrežine si ne moremo niti zamisliti brez njenih kannolomov, ki so znani že iz rimskih časov. To nam potrjuje njen najstarejši rimski kamo/om. Malokdo pa pozna neko drugo prav tako staroslavno nabrežinsko znamenitost in marsikdo se bo začudil, ko zve, da prihaja najboljša domača vino prav iz nabrežinskih vinogradov. Naša domača vina, namreč vina z današnjega Tržaškega ozemlja, so sploh izvrstna, toda nabrežinsko je izmed vseh najboljša. Kakor nabrežinski marmor je tudi vino iz nabrežinskih vinogradov slavno že iz rimskih časov. Saj piše rimski zgodovinar Plinij o mibile vinu Pucino in »Pucina vina in saxo coquantur« (na pečinah se prekuhajo) ter dodaje: »Livia Augusta je dočkala 82 let, ker je bila pucinsko vino, ki raste v zalivu Jadranskega morja, nedaleč od izvira reke Timave, kjer na kamnitem bregu morski veter mla voder vina prekuha.« (Sila: »Trst in okolica« str. 37).

Jaz sem imel sicer že pred nekaj leti priliko seznaniti se z izvrstno nabrežinsko kapljico, toda tedaj nisem dal temu doskodu posebne važnosti, ker sem mislil, da je bilo tisto vino le slučajno tako dobro. Pred kratkim pa sem imel v Nabrežini zopet priliko, govoriti o dobroti tega vina, toda z nabrežinskim prijateljem nisva mogla ugovoriti, zakaj je to vino še boljše od

sosednega kriškega. Se istega dne pa sem v Križu zopet govoril o tej zadevi in s kriškimi prijatelji sva prišla do zaključka, da je to odvisno od visokih pečin, pod katerimi so nabrežinski vinogradi. Sonce namreč razgreje te pečine, ki potem oddajajo svojo toploto trtām še po sončnem zahodu. In tako dobimo pečinsko vino vinum Pucinum, kar bi dokazovalo, da so bili naši predniki že v rimskih časih na jadranski obali, medtem ko trdi zgodovina, da so prišli šele v VI. stoletju v naše kraje.

Kje so bili Slovani pred šestimi stoletjem, tega nihče ne ve, kar pomeni, da so naši predniki živeli v svoji predzgodovinski dobi. Vsak narod ima seveda svojo lastno zgodovino in predzgodovinsko dobo. Egipčani so n. pr. tisočletja živeli v svoji zgodovinski dobi, medtem ko so istočasno prebivalci Evrope in tudi poznejšega rimskega cesarstva živeli še v globoki in mračni predzgodovini. In tako ne moremo vedeti, kje so Slovani živeli v svoji predzgodovini, toda ne moremo niti vedeti, kje niso živeli, zaradi tega ni izključeno, da so v predzgodovinski dobi lahko tudi živeli v Trstu in njegovi okolici, seveda ne kakor vladajoči narod, ker bi bila sicer zgodovina o njih pisala, ampak kakor zasluženi kmečki narod brez orožja, ki se ni mogel braniti pred roparskimi narodi. Tako so

ga ti premagali in zaslužili s svojim orožjem. Zgodovina nam pove, da so pri nas še pred Rimljani vladali Kelti, a nad kom so vladali, kdo jim je obdeloval polja in jih redil, tega nam zgodovina ne pove, kakor nam tudi ne pove, kdo so bili grški heloti, rimski sužnji, indijski sudre (najnižja indijska kasta, edina, ki je obdelovala govorje in vladajoči narodi), kar ni nič čudnega, ker so jo pač oni sami napisali.

Daleč v zgodovino in po svetu nas je zavelo pečinsko vino in čas je, da se strememo doma in v sedanosti. Kolikokrat sem bil že v Nabrežini, a vse do zdaj so mi bili nabrežinski vinogradi prava uganika. Kje pa so pravzaprav ti vinogradi? Vino iz njih sem že pil, tudi o nabrežinskem bregu so mi večkrat govorili, a jaz si nikakor nisem mogel predstavljati, kje je pravzaprav ta breg v Nabrežini, se ga ne vidim, tudi z železniške postaje Razpotje (Bivio) ne. Ako se voziš po železnici a kriške postaje proti Nabrežini, postane breg takoj za postajo tako strm in kamnit, da ne more biti tu govora o kakšnem poljedelstvu, ko se pa približujemo postaji Razpotje, ti pa breg sploh izgine izpred oči. Zato sem nekega jutra sklenil, da sledniti razvozlom to uganko in sem se odpravil z vlakom do kriške postaje.

Od tam sem se po nadaljevanju že opisane brojniške ceste napotil proti izviru Brojnice. Na obeh straneh vedno noma akacije, tudi hratisti rastejo kar ven iz sivih skal, pod železnico se se vidijo zadnji vinogradi. Pod nadaljevo potem med borovci, ki so razgnarli po cesti preprogo iz igel in napolnili zrak s svojim prijetnim vonjem. Dalje strme gole skale, ki skoraj navpično padajo v morje; v ozadju devinski grad. Cesta gre tu mavzoli čez železnico progo proti črpalkam vodovoda, kjer je tudi mala luka s štirimi čolni. Pred portičem me je iznenadila zelena oaza, položen breg z bujnimi vinogradi. Mislim sem, da bo na drugi strani vodovodne postaje začel nabrežinski Breg, pa sem se zmotil, ker so za to oazo zopet strme in navpične skale prav do morja. Pred luko je malo kopalnice, kjer se je kopalo nekaj mladih ljudi, ki so se pripeljali z avtom in motorji po obalni cesti iz mesta. Voda je bila tako krasno svetlozelena, kakor Soča, kjer teče med skalami. Dalje proti obzorju pa postaja morje vedno bolj temno zeleno in sledniti sinje.

Nad vodovodno zgradbo sem prisel na obalno cesto in po tej sem nadaljeval pot proti Sesljanu, do katerega je še 4 in pol kilometra, kakor nam pove kamen ob cesti. Cesta od točke nad izviro Brojnice do Trsta meri 13 km. Od tu naprej je Breg zelo strm, v začetku je pod cesto še nekaj grmovja, potem pa do predora, skozi katerega je napeljana obalna cesta, same gole pečine nad cesto in pod cesto, skoraj navpično do samega morja.

Predor je izklesan v ogromno pečino, ki se kakor krasna prednja straža ostperstavlja morju in čuva nabrežinske vinograde. Ti se začenejo prav tu pod prelukano pečino in se vrstijo potem dalje proti Sesljanu ter se povzpejo do železniške proge prav tam, kjer se spuščajo stopnice z nabrežinske planote do morja. To je edina pot, ki jo imajo nabrežinski kmetje v svoje vinograde. Mnogo jih ni teh vinogradov, toda tudi te so vinogradniki že začeli opuščati. Neki kmet mi je prav na teh stopnicah pripovedoval, da pridelujejo Nabrežini samo še 500 hektolitrov vina na leto. Zdjaj bo kmalu novo vino in kdor ga hoče sam poskušati, se ne sme mnogo obotavljati, ker osmice v Nabrežini niso več osmice, ampak trajajo komaj eden ali dva dni.

Se to bi hotel v naglici omeniti, da bi bil zaves smrtini greh, ako bi nabrežinske vinograde popolnoma zamenarili in da jih same kraske skale, čeprav so ogromne, ne bodo moge ohraniti, ako se ne bodo za to zavzeli sami Nabrežinci.

Drš.

KRONIKA

RESOLUCIJO za proglasitev tržaške proste cone je vnovič izglasoval tržaški občinski svet.

BARIKADE PRED TRZASKO HISO. V ulici Ginnastica so se stanovanici h-še št. 24 zabarikadirali v njej in že več dni jim ljudje, ki se v velikem številu mudijo na pločnikih, preskbujejo živila skozi okna. Gre za 18 družin, ki se morajo izseliti na ukaz občinske uprave. H-ša je stara in že leta 1952 so jo proglasili kot neprimerno za bivanje. Zadnje čase pa se je stanje strme tako poslabšalo, da proti nevarnosti se zruši. Stanovanici se sklicujejo na zakon, ki predvideva preskrbo novega stanovanja za podobna primere in izjavljajo, da ne bodo zapustili hiše, dokler jim občina ne bo prekrbela druge strehe.

SE VEC BREZPOSELNIH. Pretekli teden je šest pomočnih podjetij, ki opravljajo razna dela za tržaška javna skladišča, odpustilo 49 delavcev. Podjetja zaposlujejo že več let skupno okrog 150 delavcev in opravljajo z njihovi vzdrževalna dela na železniških tih, pomolih, žerjavih, itd. Delegacija odpuščenih delavcev se je napotila k predstavnikom oblasti.

STAVKE NE BO. Uslužbenec državnih železnic in pošle so po svojih sindikatih napovedali splošno stavko za 15. in 16. oktober. Zadnji trenutek pa je minister Zoli objubil, da se bodo začela pogajanja s predstavniki sindikatov in da bo država po možnosti ugodila zahtevam delavcev. Sindikalne organizacije so zaradi tega odpovedale stavko.

POUK SE JE ZACEL. Tudi na višjih srednjih šolah. V Trstu je vpisanih približno šest tisoč dijakov, od katerih 1275 v slovenske višje srednje šole.

NOVE TURISTICNE PROGE. V Benetkah se je zaključila konferenca za turizem, na kateri so sklenili ustanoviti nekaj novih avtobusnih prog z izhodiščem v Trstu. Večinoma bodo proge skrbale za povezavo med Trstom in karminjskimi pokrajinami, Trbišem in Furlansko nižino.

MARCO N. MARTINOLLI. Te dni so združene jadranske ladjedelnice izročile plovni družbi „Marco U. Martinolli“ ladjico, ki jo je regel po Bračadecem slovarju tujke. Seveda je ni našel, ker je beseda panoga slovenska. Gasi je podobna nekaki spačeni besedi. Sestavljena je namreč iz glavne besede „mogaa“ in iz predpone „pa“. Besedica „pa“ pomeni nekaj, kar ni pravo ali kar je krivo ali neprimerno. Za pravilno razumevanje besede „panoga“ si je treba misliti človeški ali živalski spakeč, nestvor ali izrodek (monstrum, mostro), ki ima večje število nog ali nožic, kakor je običajno in redovito.

Tako imamo n. pr. še sledeče sestavljence: paberki, pakrog, paro, patoka, pastorek, pastorka in parog.

Paberki so plodovi, ki se pri „pobiranju“ ali „nabiranju“ prezejejo, kakor se to zgodi pri trganju grozdja, pri kletanju orehov, pri pobiranju jabolk in hrusk itd. Torej paberki so spregledani plodovi, katerim gospodar ne pripiše večje gospodarske vrednosti in pusti, da jih otroci ali ubožci poberejo (po-ropljajo).

Pakrog je na desno in na levo stran manj ali več razvlečen krog, ki ima dvojno žarišče in se običajno imenuje tilpasa.

Paroj je čepelni roj, ki se pojavi v neobičajnem zakasnelem času v avgustu ali v septembru in je tudi to številu čebel mnogo manjši, kakor so običajni roji. Če so čebele zbežale za panjo zaradi pomanjkanja meda, se tak roj imenuje tudi lakotni roj, ko čebele imajo umrlo skupno na prostem, kakor bi izginale v panju.

Patoka je zadnji vinček iztisnjen iz tropin (petij).

Celokupno gospodarstvo, in sicer v

malem obsegu v rokah posameznikov ali v velikem obsegu v rokah vseh državljanov ali mnogostevnih družb raznih oblik, ki se imenuje narodno ali državno gospodarstvo (nacionalna ekonomija), se deli v mnoge oddelke ali odseke, ki se imenujejo tudi panoge.

Primerjajot celotno gospodarstvo drevesu z mnogimi deblom in z mnogostevilnimi vejami in krošnjami, uporabljajo nemški in italijanski nacionalni ekonomisti za označevanje raznih oddelkov (vrst ali kategorij) celokupnega gospodarstva besedo vrea, in sicer v nemškem jeziku z besedo »Zweig« ali »Abzweigung« in v italijanskem jeziku »ramo« ali »diramazione«.

Tako se celotno gospodarstvo lahko primerja krožni plošči, ki se razdeli s potegnjenimi polmeri (radiji) od središča na obod ali obseg (periferijo) kroga v večjih ali manjših razdaljah. Tako dobimo večje ali manjše odseke (sektore) in pododseke ali podsektorje, ki predstavljajo razne panoge raznih vrst gospodarstev.

Razmotrivanje o delitvi celotnega narodnega gospodarstva v razne oddelke - panoge nam pojasni sledeče razčlenjenje gospodarstva, ki ga delimo na: 1. pridobitno gospodarstvo, 2. industrijsko obdelovanje in predelovanje od narave pridobljenih dobrin in 3. v trgovanje, t. j. posredovanje dobrin med pridelovalcem in industričnem na eni in med potrošniki na drugi strani. Med pridobitvene oddelke-panoge štejemo:

1. zemljedelstvo (nemško: Bodenkultur; ital. coltura del suolo); 2. živilnorej; 3. gozdarstvo; 4. rudarstvo in 5. morsko floro in fauno (rastlinstvo in živalstvo).

Kaj pomeni beseda „panoga“

Ze marsikdo me je vprašal, kaj pomeni beseda „panoga“ in ali je to slovenska beseda ali tujska. Ko sem nekdo vprašal nekoga učitelja, mi je rekel: „Da mora biti tujska in je resel po Bračadecem slovarju tujke. Seveda je ni našel, ker je beseda panoga slovenska. Gasi je podobna nekaki spačeni besedi. Sestavljena je namreč iz glavne besede „mogaa“ in iz predpone „pa“. Besedica „pa“ pomeni nekaj, kar ni pravo ali kar je krivo ali neprimerno. Za pravilno razumevanje besede „panoga“ si je treba misliti človeški ali živalski spakeč, nestvor ali izrodek (monstrum, mostro), ki ima večje število nog ali nožic, kakor je običajno in redovito.

Tako imamo n. pr. še sledeče sestavljence: paberki, pakrog, paro, patoka, pastorek, pastorka in parog.

Paberki so plodovi, ki se pri „pobiranju“ ali „nabiranju“ prezejejo, kakor se to zgodi pri trganju grozdja, pri kletanju orehov, pri pobiranju jabolk in hrusk itd. Torej paberki so spregledani plodovi, katerim gospodar ne pripiše večje gospodarske vrednosti in pusti, da jih otroci ali ubožci poberejo (po-ropljajo).

Pakrog je na desno in na levo stran manj ali več razvlečen krog, ki ima dvojno žarišče in se običajno imenuje tilpasa.

Paroj je čepelni roj, ki se pojavi v neobičajnem zakasnelem času v avgustu ali v septembru in je tudi to številu čebel mnogo manjši, kakor so običajni roji. Če so čebele zbežale za panjo zaradi pomanjkanja meda, se tak roj imenuje tudi lakotni roj, ko čebele imajo umrlo skupno na prostem, kakor bi izginale v panju.

Patoka je zadnji vinček iztisnjen iz tropin (petij).

Celokupno gospodarstvo, in sicer v

MAGAZZINI del CORSO

Trieste - Corso Italia 1 (Angolo P. della Borsa) - Tel.: 29-043

Bogata izbira

dežnih plascsev površnikov

zop in hlače

za moške, ženske in otroke

po najnižjih cenah

ZANESLJIVA TRGOVINA

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

L A GORIZIANA

GORIZIA - VIA DUCA D'AOSTA N. 88 - TEL. 28-45 - GORICA

PREVZEMAMO PREVoz vsakovrstnega blaga

Posebni pogoji za prevoz blaga v Jugoslavijo

„Gondrand“

TRST - TRIESTE, VIA CARDUCCI 10

Telefon: 37-157

Telegrami: GOND RAND - TRIESTE

PODJETJE S POPOLNO USTREZAJOČO OPREMO ZA PREVoz GOVEJE ŽIVINE, KONJ, PERUTNINE, MESA IN JAJO

Lastna obsejna postaja na Proseku (Gondrand Prosecco) s hlavi za počitek živih živali

Golob Žvo

GORICA - Trg E. DE AMICIS 1

Telefon 21-38

Prodaja in izvažanje nadomestne dele in pritlikine za avtomobile, motorje in kolesa

„TRANS - TRIESTE“ S. a. r. l.

TRIESTE-TRST V. Donata 3 - Tel. 38-827 31-906.95-880

UVAŽA: vse lesne sortmane in produkte gozdne industrije

IZVAŽA: vse proizvode FIATOVE avtomobilske industrije in rezervne dele. — Vse vrste gum tovrnice CEAT in vse produkte najvažnejših italijanskih industrij.

Tovarna „GOŠA“ „Alfa Romeo.“

vam nudi

moderne avtobuse in trolejbusse

TRŽNI PREGLED

Tržaški trg

KAVA

TRST. Na mednarodnem tržišču s kavo so cene čvrste. Na tržaškem tranzitnem trgu je promet s kavo precej popustil zaradi zmanjšanja povpraševanja iz Avstrije.

Povprečne cene kave na viru proizvodnje so naslednje: **brazilska kava**, v lirah za kg fob: Rio N. Y. 5 600; Rio N. Y. 3 645; Santos extra prime good to large bean 560; Victoria 5 good to large bean 560; **srednjameriška kava**, v dolajih za 50 kg fob: Ecuador extra Superior Nat. 51; Haiti naravna XXX 60.50; Salvador naravna 67; Kostariška 86; **arabska kava**, v šilingih za 50 kg cif: Moka Hodeidah 1 500; Gimmia 455; **afriška kava**, v šilingih za cwt cif: Uganda oprana in prečiščena 270; Malešia A. P. 1 256; Malešia A. P. 2 198/6; **indonezijska kava**, v holandskih florintih za 100 kg cif: Bali Robusta 10-12%, nečistoče 217.

Povprečne cene kave od uvoznika do grosista fco skladišče prodajalca v lirah za kg fco neto ponovno pretehtano: **brazilska**: Rio N. Y. 5 1420; Rio N. Y. 3 1460; Santos extra prime good to large bean 1740; Victoria 5 good to large bean 1375; **srednjameriška**: Ecuador Superior Extra naravna 1535; Haiti naravna XXX 1645; San Salvador 1740; Kostariška 1925; **arabska**: Gimmia 1625; Moka Hodeidah 1 1690; **afriška**: Uganda oprana in prečiščena 1270; Malešia A. P. 1 1265; Malešia A. P. 1165; **indonezijska**: Bali Robusta 10-12%, nečistoče 1190.

Italijanski trg

Na italijanskem trgu s kmetijskimi pridelki je opaziti manjšanje zanimanja za nekatere pridelke zaradi večje prevladnosti prekupevalcev. To velja zlasti za tržišče z debelimi prašiči, grozdjem, oljivnim oljem in otrobi. Ustali se so cene prašičev za zakol, ki so v zadnjem času nenehoma rastle.

Na tržišču z oljivnim oljem so razmere nejasne. Ni se zanesljivih podatkov o razpoložljivih količinah lanskega pridelka in o pričakovani letosnjem pridelku. Zaradi visokih cen oljivnega olja so trgovci začeli ponarjati in metati vrste olja. Trg se bo normaliziral šele takrat, ko bo proizvodnja zopet večja, tako da bo lahko zadovoljila povpraševanje tudi manj premožnih potrošnikov.

Za mehko pšenico je običajno zanimanje. Za trdo pšenico pa je večje povpraševanje. Cene koruze so ostale neizpremenjene. Cene krme so krepke.

Ponudba klavne živine je bila v zadnjem tednu večja, cene se niso izpremenile, ker se je povečala tudi povpraševanje. Ustale so cene masla, do čim so se cene sira nekoliko dvignile.

Na trgu z vinom povprašujejo po večini po vinih stare proizvodnje; za lože tega so se že skoraj izčrpale.

ZITARICE

MILAN. Mehka pšenica fina 7400 do 7700, dobra 6500-6800, navadna 6300 do 6400, trda pšenica dobra 9400-9700; moka fine moka tipa »00« 9800-11.200; moka za testenine tipa »00« 8500-9200, tipa »1« 8100-8400; tipa »2« 7200-7400; pšenični zdrob tipa »00« 11.800-12.000, tipa »1« 11.500-11.700; pšenični otrobi 4100-4200; koruza fina 5800-6100, srednje vrste 5100-5300, navadna 4650-4750; inozemska koruza 4900-5300; koruzna moka I. 7100-7500 II. 6000-6200, III 5400-5600; rž 6500-6800; inozemska rž 5250-5450; ječmen 5700-5800; inozemski ječmen 4800-5700; oves 5500-5800; inozemski oves 5200-5300; proso 5900-6600; inozemsko proso 5100-5300.

VERCELLI. Neoluseni riž: navaden 5500-5600; Pierrat 5500-5700; G. Rossi 6000-6200; Maratelli 5700-6000; Rizotto 6200-6500; Razza 72 6300-6500; R. B. 6500 do 7000; Arborio 8300-8600.

Oluseni riž: navaden 9800-10.000; Pierrat 9900-10.100; Maratelli 11.000 do 11.500; Razza 72 12.400-12.800; R. B. 12.700-13.000; Arborio 12.600-13.200.

ZIVINA

LUGO. Živina za rejo: krave krajevne vrste 380-460.000 lir par; breje krave 400-500.000 lir par; krave s teletom 420-650.000 lir par; volji krajevne vrste 430-630.000 lir par; junci in junice 2-3 leta starosti 5 stotov težki 360-390.000 lir par; krave prvevnice 185.000 lir glava; krave 2 stota težke 86.95.000 lir glava; molve krave 130-200.000 lir glava. **Klavna živina**: volji 6 stotov težki 310-360 lir kg; krave 6 stotov težke 310-360; junci 5 stotov težki I. 304-375, II. 280-310; telčki I. 500-550, II. 410-450. **Prašiči**: prašiči za rejo 390-430, suhi prašiči 350-400; prašiči 100-150 kg 325-335, nad 150 kg 340-350. — **Vprežni konji** I. 200-220 lir kg ali 100-140.000 lir glava, konji za zakol I. 280-300, II. 200-220; žrebata za zakol I. 320-350, II. 130-160; vprežni meži 90-100 lir kg ali 80-100.000 lir glava; meži za zakol I. 190-200, II. 150-170; vprežni osli 80-90 lir kg ali 50-60.000 lir glava; osli za zakol I. 180 do 190, II. 160-170. — **Ovce** 200-240; jag-njeta 405-425.

PERUTNINA

MILAN. Živi piščanci domače vrste extra 720-750 lir kg; živi piščanci I. 630-700, II. 550-570; inozemski piščanci živi 500-520; domači zaklani piščanci I. 800-520, II. 700-750; inozemski piščanci zmurnjeni: madžarski 550-600, danski 600-650, jugoslovanski 450-550; žive kokoši domače vrste 550-600; žive

inozemске kokoši 480-540; zaklane kokoši domače 800, inozemske sveže (zaklane v Italiji) 700-720; inozemske zmurnjene 500-600; živi kopuni 750-800; zaklani 950-1000; žive pegatke 750-800, zaklane 900-1000; zaklani golobi 850-1000; žive pure 600-680; živi purani 550 do 570; žive race 450-520; zaklane race 500-600; žive gosi 400-420; zaklane gosi 450-500; gosi za rejo 800-1400 lir komad; živi zajci 350-360; zaklani s kožo 465-500, zaklani brez kože 480-550.

MLECNI IZDELKI

CREMONA. Maslo iz smetane 810 do 840, maslo II. 750-780, III. 730-750; IV. 730-740; Sbrinz svež 420-460, 3 mesece star 540-580; Provolone svež 440-470, 3 mes. star 510-540; Grana svež 360-370, zimski proizvod. 1955-56 490-530, majski proizvod. 1955 540-570, zimski proizvod. 1954 1955 570-600; Emmenthal svež 480-520, 3 mes. star 570-600; Italico svež 370 do 390; Taleggio 330-340.

KRMA

CREMONA. Seno majske košnje 2800 do 3000 lir stot; detelja majske košnje 2300-2400; seno II. košnje 2700-2900; seno III. košnje 2500-2600; pšenična slama slaščena 800-900.

OLJE

FIRENZE. Za kg fco proizvajalca: oljivo olje extra do največ 1%, kisline 830-850, do največ 1,50%; kis. 830-830, do največ 2,50%; kisline 730-800, do največ 4%, kis. 700-730; dvakrat rafinirano tipa »A« 630-640, tipa »B« 480 do 485; prvotno semensko olje 390-395; olje iz kmetijskih lesnikov 405-410.

ZELENJAVA IN SADJE

MILAN. Suh česen 230-280, korenje 25-35; cvetča 55-120; svež fižol 60-90; fižol v stroju 140-170; koromač I. 80-90, II. 40-50; gobe 1000-1200; cikurija

40-50; zelje 80-100; inozemski krompir Bintje 33-39; Majestic 30-32; zelena paprika 30-35; rumena paprika 80-100; paradiznik Riviera 80-55; špinaca 60-70; bučice 130-180.

Namizno grozdje 60-65; smokve 40-70; jabolka Delicious 80 do 110; hruške Clairgeau 60-80; hruške Kaiser 110-140; limone 140-180; orehi Sorrento 300-310.

KOZE

MILAN. Cene fco prodajalca: Krave do 30 kg 320-240 lir kg, nad 30 kg 230 do 235; junci do 30 kg 270-275, 30-40 kg 240-250; volji 40-50 kg 220-230, nad 50 kg 210-230; bikni nad 40 kg 160-170. Surove osoljene kože: teleta brez glave in parkljev do 4 kg 750-770, 3-6 kg 760-790, 6-8 kg 640-670; žrebata do 12 kg 330-360; konji 200-220; meži 140-150; osli 100-110; napol ostrženi ovni 500-530; jagnjeta, belo krzno 850-875, krzno drugih barv 575-600; kozlički 26 do 31 kg 1700-1750, nad 31 kg 1750-1800; koze 820-870.

Suhe kože iz čezmorskih dežel Cordova Sierra 340-350; Capo 390-400; Capo osoljene kože 295-315; Addis Abeba 270-345; kože iz angleške Somalije 430 do 690.

VRECE

ROVIGO. Vreče iz jute formata 120 x 70 cm 800-830 g težke 320-350 lir kg, id. 700-730 g težke 320-350, id. 450-480 g težke 320-330; vreče za krompir 300-330 g težke 330-340; rabljene vreče 110 do 120 lir komad; rabljene vreče za otrobe 90-100 lir komad; platno iz jute 330-340; vreče za umetna gnojila 115 x 65 cm 480-490 g težke 320-330 lir kg; papirnate vreče za umetna gnojila 52-55 lir komad; papirnate vreče večjega formata 65-70 lir komad; barvane in sterilizirane krpe 230-250 lir kg; navadne krpe 120-130 lir kg.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

	CHICAGO	19. 9.	3 10	17. 10.
Pšenica (stot. dol. za bušel)	226 1/2	228 3/4	231 1/2	
Koruza (stot. dol. za bušel)	155 1/2	138	135 3/4	
NEW YORK				
Baker (stot. dol. za funt)	39.—	39.—	37.—	
Cin (stot. dol. za funt)	105.75	103.37	107.—	
Svinec (stot. dol. za funt)	16.—	16.—	16.—	
Cink (stot. dol. za funt)	13.50	13.50	13.50	
Aluminij (stot. dol. za funt)	27.10	27.10	27.10	
Nikelj (stot. dol. za funt)	64.50	64.50	64.50	
Bombaž (stot. dol. za funt)	34.40	34.60	33.93	
Zivo srebro dol. za steklenico	257.—	257.—	257.—	
Kava (stot. dol. za funt Santos 2)	62.25	61.75	61.25	
LONDON				
Baker (f. šter. za d. tono)	297	292 1/2	281.—	
Cin (f. šter. za d. tono)	793	782	813	
Cink (f. šter. za d. tono)	96	95 1/2	95 1/2	
Svinec (f. šter. za d. tono)	116.	115 1/2	115 1/2	
SANTOS				
Kava Santos C (kruzejrov za 10 kg)	499.—	498.—	497.10	

Za gibanje cen surovinam na mednarodnih tržiščih v zadnjem tednu je značilno več ali manj splošno popuščanje cen. Tako je popustila cena bakra, cina in kavčuka pa tudi žitaricam ter bombažu.

ZITARICE

V Chicagu je cena pšenici v tednu do 12. oktobra nazadovala od 228 3/4 na 226 3/8 stotinke dolarja za funt, cena koruze od 136 1/2 na 133 3/8 stotinke dolarja za funt. Vlade cenitve letošnjega pridelka koruze so zdaj bolj ugodne; tako so 1. oktobra cenili letošnji pridelke na 3.365 milijonov bušlov, medtem ko se je septembrska cenitev glasila na 3.335 milijonov. Pridelke pšenice cenijo na 975 milijonov bušlov.

SLADKOR, KAVA, KAKAO

Sladkor je za malenkost popustil, in sicer v New Yorku od 3.25 na 3.24 stotinke dolarja za funt. Ameriško ministristvo za kmetijstvo ceni svetovno proizvodnjo na 120.300.000 ton, to se pravi za 4,5% više kakor lansko leto. V zah. Evropi je bila proizvodnja za 7,6% večja kakor lani, v Sovjetski zvezi pa za 3,3%. V New Yorku je cena kavi (pogodbe M) napredovala od 70,05 na 72,15 stotinke dolarja za funt. Kakao je v New Yorku v tednu do 12. oktobra nazadovao od 24,71 na 23,75 stotinke dolarja za funt.

VLAKNA

Cena bombažu je v New Yorku popustila od 34,50 na 34,46 stotinke dolarja za funt. Ameriško ministristvo za kmetijstvo ceni bodoči pridelke na 13 milijonov 268.000 bal, medtem ko se je cenitev 1. septembra glasila na 13 milijonov 115.000 bal. Ameriški izvedenci so mnenja, da bo cena bombažu v začetku novega leta poskočila, ker se bodo kmalu pokazale posledice politike podjetja Soil-Bank, ki je sklenilo skrediti površino posejano z bombažem. Poleg tega je ameriška vlada od petih milijonov bal bombaža, ki ga je sklenila prodati po konkurenčnih cenah, prodala že 4 milijone. V Aleksandriji je cena karnaku napredovala od 107 na 110,10 talarija za kantar, cena asmunija pa od 80,25 na 81,30 talarija za kantar. V Liverpoolu je ameriški midling (15/16 palcev) napredoval od 25,05 na 25,40 penija za funt. V New Yorku je cena volni ostala neizpremenjena pri 145 stotinkah dolarja za funt

za vrsto suint. V Londonu je česana volna vrste 64's B nazadovala od 131 1/2 na 128 penijev za funt. Na viru je cena volni čvrsta; volno kupujejo v večjih količinah še vedno Vel. Britanija, Zahodna Evropa in Japonska. V zadnjem času sta tudi Sovjetska zveza in Kitajska kupili večje količine volne.

KAVČUK

V New Yorku je cena kavčuku v tednu do 12. oktobra popustila od 32,90 na 32,20 stotinke dolarja za funt. V Londonu je vrsta RSS ostala neizpremenjena pri 26 3/4 do 27 penija za funt. Mednarodna skupina za proučevanje proizvodnja naravnega kavčuka v prvih osmih mesecih tega leta znašala 1.197.500 ton, v lanskem letu v istem razdobju približno prav toliko. V istem razdobju letošnjega leta je potrošnja znašala 1.237.500, lani 1.217.500 ton. Svetovne zaloge gumija so znašale ob koncu prejšnjega meseca 860.000 ton, lani 815.000 ton. Napredovala je proizvodnja umetnega kavčuka, ki je dosegla v prvih osmih mesecih 810.000 ton, lani v istem razdobju 689.000 ton.

KOVINE

Cena elektrolitičnega bakra je popustila na obeh glavnih tržiščih, to je v Londonu in New Yorku. V Londonu je padla od 192 1/2 na 285 funtov šterlingov za tono (1.016 kg). Andelska vlada bo v kratkem prodala 36.000 ton bakra. Cena bakrenih odpadkov v ZDA je nazadovala za okoli 0,50 stotinke dolarja za funt in sicer na 31 stotink za funt. V New Yorku je nazadovala od 36,05 na 35,35. Proizvodnja bakra je v Čilu v prvih devetih mesecih dosegla 314.315 ton (lansko leto 307.561 ton), prav tako je napredovala tudi v Peruu. V Sovjetski zvezi so v zadnjih letih zelo razvili proizvodnjo cina. V Londonu se je 15. t. m. sestel Mednarodni svet za cin. Na sestanku razpravljajo o ustalitvi cen na podlagi sporazuma, ki je bil uveljavljen 1. julija. Antimon Laredo je v New Yorku ostal neizpremenjen pri 33 stotinkah za funt, litno železo pri 43,06 dolarja za tono, Buffalo pri 63; prav tako staro železo pri 57,33; živo srebro pri 255,257 dolarjev za steklenico. Cena barvastih kovin v Zahodni Nemčiji 13. oktobra: svinec 148 08 DM za 100 kg, cink 124,94 in cin 960 DM za 100 kg.

Vestnik KMEČKE ZVEZE

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10 I. - TELEFON ŠT. 54-58

Pripravi zemljo na spomladansko setev!

Ko so glavna jesenska dela končana, politimo z jesenskimi pripravami zemljo za pomladansko setev, da nas ne prehitita mraz in slabo vreme. Spomladaj sadimo med drugim krompir. Priprava zemlje za krompir se vrši že jeseni, in sicer tako, da globokemu oranju sledi gnojenje s hlevskim gnojem. To opravilo ima izredno važnost, če hočemo uspešno pridelovati krompir v naslednjem letu.

Z globokim jesenskim oranjem in istočasnim gnojenjem omogočimo, da se gnoj in zemlja v vsej zoranj globini popolnoma prepoji z zimsko vlažno. Vlažna zemlja pozimi zmrzne in spomladaj je taka zemlja bolj rahla. Z oranjem smo že v jeseni pomešali gnoj in zemljo. To mešanje se nadaljuje vsi zimo in naslednjo poletje ko se voda pretaka po zrahlijani zemlji in grude razpadajo ter se zemlja seseda. Tudi spomladansko brananje ali obdelovanje s kultivatorji nam ugodita zemljo. V teki zemlji prepreči hlevski gnoj zlepljenje in sprejemanje zemeljskih delcev, tako da zemlja ni zbita, ampak rahla in ohranja svoj zlog. Hlevski gnoj vsrka velike količine vode, katere oddaja šele ob poletni suši. Zato gnoj, podoran jeseni in pozimi varno uravnava talno vlago, zmanjšuje škodljivi vpliv preobilnega dežja in delj časa trajajoče poletne suše. S hlevskim gnojem dovajamo zemlji poleg nerazkrojenih organskih redilnih snovi tudi številne nevidne drobnoživke. V jeseni in v zimi pa čez vse poletje, če ni nastopa občutna suša se te drobnoživke bujno razmnožujejo in hkrati razkrajajo hlevski gnoj in rudnine. Z razmnoževanjem, razkrajanjem gnoj in rudnin ter z dihanjem bakterije proizvajajo toploto, s katero segrevajo zemljo v svoji okolici in zrak v njej. Vsled tega obdelanemu in gnojnemu sloju zemlje, ki vsebuje sprsteno, zrak in drobnoživke pravimo »živica«, ker je ta sloj prav zaradi prisotnosti drobnoživk kot živa tvorilca. Tako nastala toplota in izdihan zrak razširjata odprtinice v obdelani zemlji ter tako pospešujejo in izboljšajo orne plodnosti. Zrak, ki ga izdihavajo drobnoživke, vsebuje ogljikov dioksid. Ta, razkrajajo v topli apneneci in druge rudnine, ki izboljšujejo ter temeljitje ustvarjajo zaželeni grudčasti zlog prsti. Hkrati se iz zračnih tal in gnoj s posredovanjem vode, zračnega dušika in kisika tvorijo rastlinske hranilne. Preostali izdihani in izrabljeni zrak izpuhti iz zemlje in pušča svoboden prostor za novi sveži zrak, ki pronica iz nadzemnih plasti in pospešuje ter poživlja razvoj in delovanje talnih bakterij ter razkrajanje gnoj in rudnin. Izpuhtevanje in vsrkavanje zraka in vlage povzročata znatne spremembe v toploti. Ta tudi pospešuje rahljanje in razkrajanje organskih snovi, ki se nahajajo v obdelanem sloju zemlje. To je posebno važno, kadar popušča zimska zmrazla, nastopa topla pomlad ter začno kaliti in rasti posejane semena in posajene rastline.

Kakor smo že omenili, orjejo zemljo za krompir že v jeseni ali vsaj pozimi. Orjejo 22 do 25 cm globoko. Če njiva ni bila preorana do te globine že več let, orjejo le za kakih 5 do 8 cm globlje v mrtni sloj. Se bolje pa je v takem primeru orati in obračati zemljo do navadne globine, takoj za vsako posamezno brazdo pa rahlajo mrtni sloj s podzemnim plugom ali podrivčevom. Mač posestnik, ki nima močnega pluga in močne živine, primerne za globoko oranje, a ima dovolj na razpolago delovnih moči, poglubi in rahlja dno brazde s tem, da prekople ali prelopi z rovnico, močno motiko ali lopato. Pri tem pustijo poglobljeno mrtno zemljo »mrtnico« kar na dnu brazde. To delo je sicer zamudno toda zato temeljito in izdatno.

Mrtvico rahlajo tudi tako, da orjejo z navadnim plugom, ki odreže in obrača brazdo poglabljamo pa z drugim železnim plugom, ki ima samo črtalo in lemež brez obračalne deske. Le mež izpodreže, zrahlja in vzdigne poglobljeno mrtvico ter jo pusti ležati na dnu brazde. To gre hitreje kakor ročno delo, samo je treba plug primerno narahliti, da režeta črtalo in lemež v zaželeni globini. Slaba stran teh dveh načinov je v tem, da vprezna žival, pri oranju naslednje brazde, poglobljeno zemljo zopet nekoliko stlačijo. Kadar gnojimo s hlevskim gnojem, ne smemo tega spraviti pregloboko v zemljo. To dosežemo pri globokem oranju tako, da delamo prav ozke brazde. Pri tem se brazde ne obračajo popolnoma, temveč samo za eno četrtino, t.j., brazda se samo priloži ali nagne na prejšnjo. Gnoj ostane plitvo pod površino. Zrahlijani sloj mrtvice ne vržemo še isto leto na površino, ampak čakamo vsaj tri leta, da se v njej razvijejo drobnoživke, ki ga ugodno in tem popravilo njegovo strukturo. Če spravimo hlevski gnoj pregloboko v zemljo, posebno, če je ta težka in vlažna, se tvori iz istega le kisli humus, ki se težko in počasi razkrajajo. Rastlinske hranilne snovi se sproti izpirajo v globlje plast, kjer so korenine naših njivskih

rastlin redke ali se sploh ne razvijejo v tej globini radi mehancičnih ovir ali drugih neugodnih čimteljev. Gnojilna moč hlevskega gnoj je s tem močno okrnjena in rastline ne morejo takšnega gnoj izkoristiti. Jeseni zorana zemlja je spomladaj rahla kakor kvas. Ko se spomladaj dovolj osuši zravnamo brazde z vlačo in nato zemljo pobranamo. Navadno v jeseni zorane zemlje ne preorjemo ob nastopu pomladnega letnega časa, le če je preveč zapleveljena, se lotimo plitvega oranja (8 — 10 cm). Na ta način obdelana zemlja ohrani v sebi večji del zimske vlage. Poleti se tak zemlja ne osuši tako hitro in to daje mnogo boljše rastne pogoje vsem kmetijskim rastlinam. Zakaj taka priprava zemlje prija krompirju? Krompir ikali že pri 40 — 80 C. Če sadimo gomolje v toplo zemljo, poteka kaljenje hitreje. Pri zadetavi se moramo, da ustvarimo take rastne pogoje, da krompir in druge rastline rastejo čim hitreje. To načelo velja posebno za naše kraje, kjer poletna suša dela velike prerjavice.

MARASKA NA KRASU
»Slovenski Jadrani« poroča, da je združna zveza v Kopru pri Zavodu za maslinarstvo i vočarstvo v Kaštelu Starem pri Splitu naročila 1000 drevesc maraške. Kmetovalci na Krasu naj bi pričeli saditi maraško, ker je po mnenju strokovnjakov kraska zemlja ugodna za gojitve maraške. Izvedenci so mnenja, da uspeva tudi maraška, kjer raste rašeljika. Maraška je zvrst višenj. Njen plod

je drobnejši od češnje; barvno, vkolikor gre za trošarino na vino. Kakor poroča milanski »Il Sole«, se občine kaj rade zatekajo k obdobjevanju vina, kadar zaidejo v finančno stisko in določajo na vino višje trošarine, kakor jih dopušča zakon z dne 2. julija 1952 št. 703. Tako je moral finančni minister posej v davčno politiko rimsko občine in omejit davek na vino, ki ga je ta določila v protizakonitem obsegu.

VPRASANJE TROSARINE NA VINO

Organizacija italijanskih kmetovalcev pazno sledi davčni politiki italijanskih občin poseb-

Kmet in vrtnar konec oktobra

Na njivi: Po deževnih dneih je zemlja najbolj prikladna za jesensko obdelovanje. Politimo pripraviti zemljo za jesensko setev ozimlin. Tudi ona zemljišča, ki ne nameravamo posejati sedaj, bomo preorali in pustili v brazdah do spomladaj. Odstranimo z njiv koruznico. Neobdelan naj ne ostane niti najmanjši kosček zemlje.

Skrbeti moramo za seme pese, repe, korenja in drugih rastlin. Za seme izberemo najlepše osebk, obrežemo jih liste, pri tem pazimo, da jim ne ranimo srca in jih spravimo v prezimovanišča. Spomladaj jih bomo posadili na prsto.

V vinogradu: Po trgatvi začnemo jesensko globoko kop, ki lahko traja do prvih mrazov. Namen te kope je v tem, da skušamo ohraniti v zemlji čim več zimske vlage. Poleg tega da pridobimo precej vlage tegala ugodimo, ker voda, ki je v njej, pozimi zmrzne in s tem občutno popravi zlog (strukturo). Vinograde moramo tudi gnojiti, ker vinska trta potrebuje obilo hrane. Ne smemo gnojiti samo z mineralnimi gnojili. Ne pozabimo, da se mineralna gnojila je dodatek gnojenju z naravnim gnojenjem.

KMETOVALCI IN VRTNARJI, OBIŠČITE NAS!

